

Úvodník

Milé čtenářky, milí čtenáři e-Věstníku, přiletělo k Vám 11. letošní číslo. Sice již se slunovratem v zádech, ale jsme stále v plné sezoně, a to v sezoně hodně specifické. Proto z této situace vycházíme. Nabízíme dvě zásadní témata.

Jednak pokračuje cyklus letních škol. Přinášíme kromě zpráv také ohlasy zaslané jejich účastníky. Pokud jste na nějaké ze škol byli, nechcete se přidat? Vaše názory jsou cennou zpětnou vazbou pro ty, kteří školy pro Vás připravují.

Ta zpětná vazba je letos zvláště cenná. Zejména proto, že jsme v tomto roce v systému letních škol udělali řadu změn (a další plánujeme). Nejen v tom, že přibyly další školy, ale pokusili jsme se i o změny v organizaci, zabezpečení a v servisu pro účastníky. Víme, kolik to stálo práce a že ne vše se stíhalo a podařilo. Proto nás velmi zajímá, jak nový systém funguje z Vašeho úhlu pohledu, jak jej vidíte Vy. Po sezoně vše vyhodnotíme a v příštím roce samozřejmě letošních zkušeností využijeme.

Jde zejména o to, co jste si představovali, když jste se na školu hlásili, s jakými přáními a nadějemi jste na ni šli? Jak se to pak propojilo s praxí? Našli jste to, co jste očekávali? Bylo to v očekávané kvalitě? Nebo Vám něco chybělo? Co přesně? Co byste navrhli udělat či zorganizovat příště jinak?

Že je dobré psát naprosto otevřeně, snad nemusím zdůrazňovat. Jsme tu přece od toho, abychom se otevřeně domlouvali. Děláme to ostatně pro sebe...

Druhým tématem je opět varroa situace.

To je tak: vloni v létě jsme pro skupinu včelařů, kteří se přihlásili do projektu *Monitorovací stanice*, který měla na starost PSNV-CZ a jež byl podporován MZe, vydávali speciální VMS věstníky a v nich diskutovali o metodách tlumení varroózy, o praktických postupech, o efektivitě a standardizaci monitoringu.

V č. 2 jsme tehdy publikovali článek Ing. Lukáše Rytiny, jenž popisuje velice zajímavou a vpravdě elegantní metodu, jak se zbavit roztočů ještě během snůšky.

Z mnoha míst zemí Koruny české nyní zaznívají dotazy, co dělat, když chovatel zjistí vysoké napadení *V. d.* a právě probíhá snůška. Nechce přijít o med, nechce jej kontaminovat vlivy z ošetření...

Čekat? To je riziko dalšího růstu napadení...

Nečekat a zakročit? Jak? Co potom s medem, který včely nanosily a dále nosí?

Tato metoda nabízí zajímavou možnost, jak postupovat. Proto jsme se rozhodli ji se souhlasem autora publikovat po roce znovu a pro širší publikum. Jakkoli je to stále metoda ve stadiu ověřování a zkoušení. Možná vlastně právě proto...

Inspirovala nás k tomu i korespondence s kolegou Markem Petřů, jenž právě diagnostikoval výše zmíněný problém a požádal na [Včelařském fóru](#) o konsultaci. Rozvinula se z toho na fóru a posléze i privátní a velice cenná výměna názorů a návrh na vyzkoušení zmíněné metody, již s přáteli zatím pracovně říkáme **Metoda sv. Anna**.

Markovu podrobnou zprávu a jeho první osobní zkušenost přinášíme níže. Záměrně tak, jak je formulována, s minimálním komentářem. I Marek sám už dnes ví, co mohl či měl udělat jinak, a sám to otevřeně přiznává, což je třeba jen a jen ocenit. Díky za to! Ale také přináší zajímavé a cenné postřehy. Věříme, že v podobné situaci je v tuto chvíli hodně dalších kolegyně a kolegů. Proto budiž toto číslo opět inspirací a výzvou k debatě ...

Kolegyně Hanka Zaoralová svoji velice cennou zprávu také pojala obecněji, v časovém sledu a v širším kontextu, což je jen dobře, neb to ukazuje cenné souvislosti. Popisuje praxi nikterak nepřikrášlovanou a zároveň cestu, jak se poučený včelař může s tímto těžkým problémem poprat. A doplnila vše i fotkami, které nepotřebují komentáře.

Celé to pak uzavírá několik dalších zpráv z regionů, jež snad také budou inspirací a porovnáním.

J. Matl

Varroa okénko

Jak se zbavit roztočů během snůšky

Pokud máte již na jaře vysoké spady roztočů, je čekání na použití kyseliny mravenčí po vytáčení poněkud rizikové. Co nám zbývá, když nechceme přijít o včely ani o podstatnou část medného výnosu?

Jedna možnost by tu byla. V r. 2013 jsem vyzkoušel na 12 včelstvech metodu, která se jeví jako perspektivní „záchranná brzda“ pro každého včelaře a může být dobrou součástí metodiky soustavného tlumení varroózy v bioprovozech.

Princip

Princip je jednoduchý – vychází z faktu, že během jarního rozvoje včelstev se většina roztočů rozmnožuje v zavíčkovaném včelím plodu (s preferencí trubčiny). Udává se, že je to asi 90 až 95 procent. Není nic jednoduššího, než všechny zavíčkovaný plod oddělit od mateřského (kmenového) včelstva, čímž zbavíme toto včelstvo devadesáti procent přítomných roztočů. Vytvořený sběrný oddělek se přeléčí kyselinou v době, až se zavíčkovaný plod vylíhne.

Popis metody

Metoda je vyzkoušena v úlech Langstroth 159.

27. května 2013 (berme v úvahu extrémní počasí toho roku) jsme ve spolupráci s žáky prvního ročníku [blatenské včelařské školy](#) rozebírali všechna včelstva na včelnici a vybírali každý plást se zavíčkovaným plodem. Matky jsme nehledali – využili jsme principu odsavače – to znamená, že jsme ometali plásty se zavíčkovaným plodem a kladli do nástavku nad mřížku. Zavíčkovanou trubčinu jsme kompletně vyřezávali a využili jako krmivo pro slepice.

Po asi 12 hodinách odsávání (druhý den), kdy se sběrné oddělky naplnily také včelami, jsme oddělili tyto oddělky od mateřských včelstev a postavili na vlastní úlová dna. V tu dobu začalo extrémně studené a deštivé počasí. Proto jsme vytvořili včelstva raději ze tří nástavků 2/3 Langstroth, což se určitě vyplatilo. Z každého mateřského včelstva byl odebrán zhruba jeden nástavek zavíčkovaného plodu, takže jsme ve finále měli 12 nástavků rozdělených do čtyř nových sběrných oddělků.

Kmenová (původní) včelstva tedy zůstala s přítomnou matkou pouze s otevřeným plodem, matka v nich nadále kladla. Donesené zásoby toho roku zůstávají také v tomto včelstvu a mohou být v optimálním čase vytáčeny.

Sběrné oddělky, ve kterých se do 21 dnů postupně nalíhne všechny plod, vychovávají matku z nových matečniců.

Po třech týdnech jsme sběrné oddělky ošetřili 4,5% roztokem kyseliny šťavelové v 60% sacharóze metodou pokapávání v dávce do 40 ml na včelstvo (3 nástavky). Roztoči, kteří byli pouze na včelách, začali padat již druhý den (cca 100 denně). Bohužel takto efektivně kyselina působila jenom u dvou ze čtyř včelstev, ve dvou případech roztoči padali minimálně (důvod, proč tomu tak je, jsem nenašel – působení kyseliny šťavelové bude třeba dále ověřovat).

V těchto oddělcích se postupně rozkládly mladé matky.

Závěr a zhodnocení

Ze sběrných oddělků se stala velice vitální a silná včelstva, která dokázala dobře využít právě probíhající snůšku.

Na kmenových včelstvech nebylo znát oslabení, ba naopak: neměla sklon k rojení (a nicnedělání) a přinesla také nějaký ten med, i přes nepříznivé klima.

Nevýhodou metody je její pracnost a „nepříjemné“ zásahy – rozebírání celého včelstva v době rozvoje, výřez trubčiny, práce s kyselinou... Pro velkovčelaře není tento způsob z hlediska náročnosti dobře proveditelný, ale včelař s dvaceti včelstvy může tuto metodu dobře zvládnout.

Metoda:

- 1) zbaví včelstva roztočů ekologickým způsobem,
- 2) je protirojovým opatřením,
- 3) dává možnost léčit při vysokém napadení ve snůšce a nekontaminuje med.

Modifikace

Modifikací může být použití kyseliny mléčné postřikem na včely v době bez plodu, nebo použití **plodové pastí** místo kyseliny.

Po 21 dnech, kdy jsou všichni roztoči ve sběrných oddělcích na včelách, do nich přemístíme z kmenových včelstev dva plásty plodu těsně před zavíčkovaním. Všichni roztoči „nadržení“ na rozmnožování vlezou do těchto dvou rámků s plodem – ty po zavíčkování odstraníme.

Pokud chceme i kmenové včelstvo důkladně zbavit roztočů (zbylých 10 %) bez použití jakýchkoli dalších látek, je možné po několika dnech, až budou zavíčkované další plásty s plodem, metodu sběrného oddělu opakovat.

Nouzové matky, které obdržely zásah kyselinou šťavelovou, je vhodné do podzimu vyměnit za jiné, pokud možno geneticky kvalitnější.

Lukáš Rytina

lukas.rytina@agroweb.cz

(Publikováno se souhlasem autora, původně vyšlo ve VMS věstníku 2/2014)

Marek Petrů 12. – 16. 6. 2014, Prádlo u Nepomuku, okr. Plzeň-jih**První zkušenosti s metodou Sv. Anna**

V sobotu proběhla první etapa výše popsané metody. V zásadě šlo o to, oddělit plod od zbytku včelstva, vyřezat trubčinu, vytočit med a následně provést léčení kys. mravenčí.

Odběr medu

Standardní záležitost, netřeba popisovat. Z úlů jsem vybral aspoň částečně zavíčkované plásty, zbytek jsem nechal, aby včely netrpěly hladu. Celkem ze tří úlů vytočeno 15 kg již tmavého, velmi chutného medu.

Vyřezání trubčiny

Výrazné množství trubčiny bylo pouze v jednom úle, v ostatních dvou už bylo množství podružné, resp. trubčina byla vylíhlá nebo zanesená medem. Namátkovým nahlédnutím do buněk na kukly bylo zjištěno vysoké napadení varroózou – typicky na každé larvě 1 – 3 jedinci.

Rozborka úlu

Zde jsem udělal několik zásadních chyb – viz dále. Po selekci rámků s medem jsem selektoval rámky s plodem a rámky ostatní. Rámky s plodem šly na stranu, do prázdných nástavků, ostatní zpět. V prvním úle bylo plodu poměrně dost, bohužel jsem si nevšiml, zda byl někde plod jednodenní. V dalších úlech to s plodem bylo slabší a byl vertikálně rozmístěn přes cca 5 nástavků L 2/3.

Matky (protože je nemám značené) jsem nehledal.

Ve výsledku tak vznikly 3 oddělky – jeden skoro na 20 rámcích, druhé dva každý po deseti. Do každého oddělu přišlo i pár rámků s pylem a medem.

Chybějící rámky v původním úle byly nahrazeny mezistěnami.

Úprava úlů

Úly byly postaveny na upravená dna s formistopem vlastní konstrukce, aby odečty spadu byly věrohodnější.

Prozatímní výsledek

3 úly na pěti nástavcích, na vysokém podmetu s formistopem, úly bez přítomnosti plodu, dno zasítované, očka uzavřena.

3 oddělky, které byly převezeny cca 2 km daleko, na nízkém dně. Česno zúženo, dno uzavřeno.

Čtvrtý úl jsem pro nedostatek sil a pro příšerné vedro nechal na neděli.

Postup léčby

3 úlům jsem hned nasadil kyselinu mravenčí – pro nedostatek vhodných nosičů jsem použil „houbičkový systém“; do houbiček jsem nakapal 20 ml 65% KM a dal je na horní rámký. První aplikace proběhla hned v sobotu, druhá v neděli (těž 20 ml KM))

3 oddělky dostaly v neděli do Nassenheiderů 40 ml 65% KM a menší knot kvůli vysokým teplotám.

Varroóza

S varroózou je situace zatím taková: před provedením metody Sv. Anna byly na jediném úle vybaveném formistopem zjištěny spady 30 a 50 roztočů za 24 hodin. V úle byl roztoč pozorován i při běžném nahlédnutí, jeho přítomnost byla též indikována na trubčím plodu ve vysokém množství.

Po aplikaci KM byl zjištěn v neděli spad 40, 45 a 100 za 24 h. Roztoči byli tmaví, hnědí a pár dokonce světlých. Nebyly zjištěny žádné úhyny včel.

Další spady budou zjišťovány každý den (včetně doplňování KM do houbiček).

Taktéž bude zjišťován odpar a spad u aspoň dvou oddělků.

Co se mi povedlo

1. Při jedné akci jsem provedl vyřezání trubčího plodu, odběr medu, oddělení plodu a úpravu dvou úlů pro nezkreslené počítání spadu.
2. Pokud jsem něco nepokazil, získal jsem tři další velmi silné oddělky, které mohou ještě nanosit med.
3. Při vyřezávání trubčiny na mne vykoukl trubec, který měl evidentně deformovaná křídla. Mé obavy o vysokém napadení včelstev varoózou se tím nepřímo potvrdily.
4. Kupodivu jsem dostal jen dvě žihadla 😊

Co se mi nepovedlo

1. Špatně jsem pochopil systém odsavače a díky tomu se mohlo stát, že jsem do oddělku, který by si měl vychovat matku, přendal stávající matku a mateřské včelstvo zůstalo bez matky a bez možnosti si vychovat novou (nedostatek plodu). Skutečnost zjistím až koncem týdne. V případě špatné manipulace s matkou bude náprava obtížná – buď se bude muset přendat do původních úlů nějaký mladý plod, případně opatřit matečnický nebo matky, nebo po zaléčení vše spojit zpět. (U čtvrtého úlu jsem již byl poučený a udělal vše správně – výsledek zjistím dnes)
2. Znovu jsem si ověřil, jak špatně plánuji a organizuji a jak jsem stále zoufale nepřipraven a zbytečně tím stresuji včely i sebe.

Faktor nejistoty

Faktor nejistoty je velmi vysoký. Za prvé je zde otázka, zda má metoda vůbec smysl. Za druhé, zda bude metoda opravdu účinná. Za třetí, zda jsem včelám spíše neublížil. A za čtvrté, zda jsem metodu vůbec pochopil a aplikoval správně.

Obecná doporučení a návrhy

Akci je třeba dobře plánovat a promyslet.

Na včelnici je třeba mít připraven dostatek potřebného náradí, nástavků, rámků s mezistěnami, náplně do kuřáků. Je skoro nemožné uprostřed práce zjistit, že nemám volný nástavek apod.

Je třeba počítat se ztrátou medného výnosu.

Nelze vyloučit poškození nebo ztrátu matky.

Ve větším množství a bez pomocníka obtížně proveditelné.

Zvážit použití narkotizačního prostředku.

Zkusit vymyslet, které aplikátory by byly vhodnější .

Zkušenější by mohli navrhnout metodiku léčby oddělků.

Poučení pro příště

Udělat vše pro to, aby se tomu člověk vyhnul!!!!

Dodatek z 16. 6.2014

V sobotu 14. 6. jsem ukončil ostrý test metody Sv. Anna s následujícími výsledky.

Přehled spadů									
Datum	6. 6.	7. 6.	8. 6.	9. 6.	10. 6.	11. 6.	12. 6.	13. 6.	14. 6.
Úl									
1.	30	50	45	65	2	15	14	9	4
2.	x	x	40	75	25	17	9	20	13
3.	x	x	100	150	95	70	90	50	20
Odd.1	x	x	30	25	15	5	3	5	4
Odd. 2	x	x	15	35	7	5	8	7	5

Pozn. KM nasazena 7. 6. 2014

Výsledek je zřejmý: na včelstvech 1 – 3 je patrný úbytek roztočů po aplikaci kys. mravenčí, u oddělků došlo pravděpodobně po léčení ke spadu foretických roztočů a pak už padali jen roztoči z postupně se líhnoucího plodu, proto je spad vyrovnaný.

Denní odpar činil u úlů cca 20 ml KM, u oddělků byl mezi 10 – 15 ml KM (použity Nassenheidery). Úmrtí včel nebylo pozorováno.

Bohužel došlo k tomu, čeho jsem se nejvíce obával: nedůslednou aplikací metody (tj. rozdělením včelstva tak, aby matka zůstala v původním úle) jsem u tří úlů přenesl matku do oddělků, u čtvrtého úlu jsem matku nenašel ani v úle, ani u oddělku. Výsledkem je, že v původních úlech jsem objevil matečnický (evidentně jsem přehlédl nakladená vajíčka) a u tří oddělků jsem musel rychle rozšířit o jeden nástavek s mezistěnami a soušemi, protože do jednoho (resp. do dvou) nástavků se včely nevešly. Včelstvo č. 1 jsem musel posílit jiným oddělkem, protože bylo zoufale oslabené a neovládalo ani 2 nástavky.

Závěr

Metoda se mi osvědčila částečně. S velkou pravděpodobností jsem zásadně zdecimoval silnou populaci kleštíka, jehož přítomnost byla indikována vizuálně jak na včelách, na podložkách, ale i na larvách a kuklách trubců. Byl objeven jeden exemplář trubce s deformovanými křídly.

V rámci metody byla u čtyř úlů vyřezána trubčina a došlo k oddělení plodových plástů od zbytku včelstva. Bohužel jsem chybnou manipulací přemístil do oddělků i matky, které měly zůstat v původním včelstvu. Jednu matku jsem pravděpodobně zahubil.

Výsledkem jsou tedy 3 včelstva, kde jsou naraženy matečnický, 3 silné oddělky, jedno včelstvo bez matky a jeden oddělek s naraženými matečnický. Výpadek plodování v mateřských včelstvech způsobí významné oslabení včelstev, a tím i slabou snůšku – s žádným medem již nepočítám.

Hana Zaoralová, Spálené Poříčí (okr. Plzeň-jih)

Jak jste na tom s varroózou?

Ještě před rokem jsem si myslela, že si vystačím s posledním ošetřením včelstva kyselinou mravenčí v srpnu a do jara bude varroóza pod kontrolou. Loňské babí léto i letošní zima byly teplé, zazimované oddělky i pár produkčních včelstev plodovaly dál. Díky vysokému převčelení v mém okolí a možnosti loupeží se jako nezbytné projevilo další ošetření i v průběhu zimy. Kromě kyseliny mravenčí (3 sezony) už i 2 léta používám u oddělků kyselinu mléčnou (celkem ošetřeno cca 30 ks a nikdy žádný úhyn nebo problém) a vloni poprvé na přelomu roku i pokap kyselinou šťavelovou.

Na podzim jsem používala odpařovače kyseliny mravenčí umístěné v horním nástavku. Včely ale bývají v chomáči u česna a odpar a účinnost nebyly dostatečné. Vloni se mi tedy osvědčilo umístění hobrafiltové desky v podmetu. Mám varroadno s vysunovacím sítím a při ošetřování ho vždy úplně odstraním z úlu, mám pak sice na podložce kromě roztočů i mrtvolky včel, ale to mi při počítání spadu po léčení problém nedělá, roztočů je bohužel mnohem víc.

Monitorování přirozeného spadu sleduji (i když je zkrácené – mravenci jsou rychlejší), a proto sleduji i množství roztočů na včelách, zejména v plodišti, a napadení trubčiny.

Včelařská sezona začíná v podletí líhnutím zdravé zimní generace. Proto o tom, jak budu postupovat na jaře a jaké můžu očekávat napadení *V. d.*, rozhoduji přes zimu podle spadu po KM a kyselině šťavelové a podle průběhu zimy. Čekat na jaro, jak dopadnou výsledky měli, je tedy nesmysl, ale o tom už snad nikdo nepochybuje.

Kdysi na Včelařském fóru p. P. Holub napsal (přesnou citaci se mi nepodařilo najít) něco v tom smyslu, že včelaření byla záležitost vzdělaných lidí – pan učitel, pan řídící, pan farář ... Dodala bych, že není nutné mít titul před jménem, za jménem, ale kdo opravdu neví v jakém zdravotním stavu má včelstva v průběhu roku a čeká, až někdo nahoře vydá pokyn: nasadte Gabon, ten by včelařit opravdu neměl.

Jak jsem na tom tedy s varroózou já?

Viz fotografie z 30. 9. 2013 – ošetření kyselinou mravenčí v podmetu, 7. 1. 2014 pokap cukerným roztokem kyselinou šťavelovou a pak následující teplá zima.

Bylo jasné rozhodnutí nečekat a začít s odebráním zavíčkovaného trubčího plodu produkčních včelstev (vyřezáváním) a mnohem větší a časnější tvorba sběrných oddělků (už 21. 4. – nadmořská výška 600 – 700 m. n. m.). Letos nejen za účelem protirojového opatření, ale hlavně kvůli předpokládanému vyššímu napadení *V. d.*

Jarní ošetření kyselinou mravenčí se mi nedaří, bývají velké teplotní rozdíly, dlouhodobý odpařovač jsem buď nevhodně umístila, nebo se včely přemístily a odpařování KM nefungovalo.

Sběrné oddělky byly ošetřeny kyselinou mléčnou před rozebráním a vložením zralých matečnic nebo vylíhnutím matky a spady po ošetření jsou na další fotografii. Průměrně vycházely spady 150 – 180 roztočů na jeden rámeček – odečítané z třírámkového plemenáče (viz foto).

V současné době se oddělkům daří dobře, spady jsou minimální, roztoči na včelách žádní, matky označené a kladoucí. Ze všech produkčních včelstev byl min. 3x v různém časovém intervalu odebrán zavíčkovaný plod, při ochlazení na konci června jsem zaznamenala u některých pauzu v plodování.

Trubčinu se snažím pravidelně odstraňovat. Kritické napadení tedy na svých stanovištích zatím nepozoruji, ale jsem ve střehu a mám připravené odpařovače KM a co nejdříve je použiju (minulý týden byly vysoké teploty nad 30 °C).

Medníky přemístím dočasně na oddělky. Pokud po léčení KM na konci června budou spady vysoké, plánuji odebrat veškerý zavíčkovaný plod, popř. i současně přemést včely na mezistěny, v podletí spojit s novými oddělky podle síly a kondice včel a zazimovat včelstva s co nejnižším napadením. Nejde mi o to dostat se na nulu (počet *V. d.*), ale je nutné udržovat hranici, která neohrožuje včelstva kolapsem.

30. 9. 2013 –
ošetření kyselinou mravenčí v podmetu

7. 1. 2014
pokap cukerným roztokem kyselinou šťavelovou

Sběrné oddělky
ošetření kyselinou mléčnou

Josef Rouš, Laškov, okr. Prostějov, 15. 6.

U mě nic moc zajímavého. Jelikož poslední kladné číslo na váze jsem měl tak před třemi týdny, včely reagovaly adekvátně, tedy nemám trubčinu, kterou bych mohl prohlížet. Na podložkách stále to samé. Mimo jedno včelstvo všechna do 0,15 V. d./den. Jedno stále lehce pod 1 V. d./den. Toto včelstvo jako jediné bylo v zimě pozitivně testováno (slabé napadení) na NC. Po dalším testu v květnu se stav nezměnil, stále slabé napadení. Takže jsem se rozhodl to řešit celkem radikálně. Udělal jsem malý oddělek se starou matkou, do včelstva dal matečnick před vylíhnutím. Včera měl být vylíhnutý všechn plod. Dnes kontrola, všechn plod je venku, nová matka klade. Takže jsem ji označil, dal do klícky a celé včelstvo přemetl do nového úlu na mezistěny a nasadil krmení. Všechny plásty z původního včelstva skončí po zužitkování obsahu (med a perga) v tavidle. Za týden provedu ošetření. Ještě nevím jestli KMI nebo KM. V tomhle tom bych uvítal i Vaši radu a názory.

Jiří Matl, Dobřichovice, okr. Praha-západ**Malá rekapitulace**

Kontrola napadení trubčího plodu (duben, květen), spíše selektivně než důsledně, napadení prokázáno, ale nikoli vysoké.

Vyřezávání trubčího plodu tedy opět selektivní, totiž něco ponecháno pro zachování jisté minimální rovnováhy ve včelstvu. Nevím, zda to má smysl a rád bych to otevřel co otázku k debatě ... Jsou kolegové, kteří tvrdí, že důsledné vyřezávání trubčiny může některá včelstva podnítit k vyrojení. Sám tomu nevěřím, ale ...

Jarní nasazení KM (Hobrafily se 100 ml 70% KM) horem nebylo příliš efektivní (ve snůšce, vysoká vlhkost v úlech, malý odpar, nízká účinnost).

Kontinuální monitoring přirozeného spadu v intervalu 1 týdne (nestíhám častěji, je to problém, protože za týden je na podložce tolik „odpadu“, že je přesné počítání roztočů už hodně komplikované, zejména u světlých). Zdá se ale, že situace je pod kontrolou, spad ale zvolna roste. Podrobné údaje na VMS.

Co je zajímavé: včelstvo ještě před 8 týdny jasně problematické se po výměně matky stabilizovalo a vrátilo k normálu (alespoň podle prvních signálů, nestihl jsem, žel, kontrolu prvního novou matkou zakladeného plodu, metodická chyba...).

Nyní se ale objevilo vysoké napadení u včelstva, které bylo na jaře „v normě“, ovšem už vloni v létě vykazovalo vyšší napadení, na které jsem reagoval ošetřením KM. Zde dojde také asi na Metodu sv. Anna. Poreferuji...

Z 10 včelstev vytvořeno 6 oddělků + 1 TBH, fungují, spad v normě.

Dovolím si zneužít své situace redaktora Věstníku a hned za tepla přidám pár poznámek k Markovu postupu co námět k další debatě:

Důležité je selektovat pouze zavíčkovaný plod či plod těsně před zavíčkováním (roztoči se do něj přemístují nějakých 40 hodin před zavíčkováním) a jen malé množství mladého plodu, aby si z něj mohly oddělky vychovat nouzovou matku.

Celá procedura je silný zásah do mateřského včelstva a je třeba je oslabit co nejméně.

Princip odsavače je pro fázi oddělení matky od plodu zásadní a je třeba jej dodržet. V původním včelstvu musí zůstat matka, jinak se včelstvo dostane do problémů. Pokud tam matka je, včelstvo normálně dál pracuje a nehrozí ani zmiňovaná ztráta medného výnosu.

Pokud se na plod v odsavači natáhnou jen úlové včely, není třeba oddělek odvážet někam jinam.

Problémy

Oddělky s napadeným plodem při vysokém základním napadení bude nutné dále velmi pečlivě sledovat ... Ale to je otázka dalších diskusí. Lukáš Rytina ve výše uvedeném textu píše, že jejich oddělky to vloni dobře zvládly. Moje po loňské aplikaci této metody vykazaly vysoký stupeň napadení. Kyseli-

na mléčná je napadení zbavila, ale byla tu zřejmě kombinace s virózy a včely byly poškozené, tudíž také nebyly dlouhověké (aplikoval jsem až v srpnu). Takže padly v únoru ...

To otvírá další debatu, jak v této věci postupovat. U vysokého napadení ten plod je opravdu problémový a zastánci tvrdšího postupu navrhuji jej i likvidovat ... Je to nepochybně ale třeba posuzovat případ od případu a je nutno to sledovat.

Při ošetření KM bych preferoval spíše větší odstup mezi aplikacemi. A také jiná media, pokud jde o tzv. deskové odpařovače: (Hobrafilt, Yannick ...). A větší dávky.

U Nassenheiderů rozhodně větší dávku, aby kúra pokryla alespoň fázi zavíčkovaného plodu (min. 12 dní, tedy cca 160 – 180 ml, jakkoli u oddělků to není běžné).

Stále je tu možnost ošetřit až po vylíhnutí plodu v oddělků vše KMI.

Vzdělávání včelařů

Letní školy běží, nyní nás čekají školy:

Jalubí – pro začátečníky: 27. 6. – 29. 6. 2014 – naplněno

Krušlov u Volyně – pro středně pokročilé: 27. 6. – 29. 6. 2014 – naplněno

Myslíč u Benešova – pro začátečníky: – 11. 7. – 13. 7. 2014 – naplněno

13. Brumov-Bylnice – pro začínající a mírně pokročilé: 20. 6. – 22. 6. 2014. Pro velký zájem přidán 2. běh – přihláška: www.psnv.cz/lsvn-13

Rozpis a fotky ze škol jsou na [webu PSNV-CZ](http://webu.psnv.cz) a také na [Facebooku PSNV-CZ](https://www.facebook.com/psnv.cz)

Letní školy očima účastníků

LŠNV Bálkova Lhota 9. – 12. 5. 2014

Rád bych se několika málo řádky vrátil k dojmům z této školy. Celkově se mi škola líbila. Prostředí okolí truhlárny Ládi Nerada bylo útulné. Místnost pro přednášky byla akorát pro popovídání ve včelařském kruhu. Začátky okolo 8. hodiny byly i pro „spáče“ zvoleny akorát. Oceňuji možnost udělat si dobrou kávu, pro nezalce a kávového začátečníka, jako sem já, skutečná vzpruha.

K průběhu. Berte to jako pohled člověka, který je spíše pro praxi než dlouhé přednáškování. A právě k tomu se vztahuje moje výtky. Moc teorie. Občas opravdu zdlouhavé. Teorii rozdělit max. po půlhodinách. Byť témata zajímavá, pozornost udržet bylo pro mě velmi obtížné. Dělili jsme se cca na 1/2 a skupinky se střídaly. Výroba úlu a celkově truhlářina byla poučná a zajímavá. Holt je vidět, že pokud člověk má stroje a praxi, je to „jiná liga“. L-systém: vcelku též zajímavé, ovšem pokud se člověk pohybuje na internetu L-systém zná. Jisté know-how L. Nerada bylo zajímavé (již sem měl možnost poznat na přednášce v Toulcově dvoře).

Medovina s p. Ing. Lstibůrkem byla velice zajímavá a poučná. Odnal jsem si mnoho rad a poznámek. Založení kvasu a těšení se na nedělní ochutnávku, nejedna slina ukápla.

A konečně se vyrazilo na včelnici – to bylo pro mě to nejtěžnější, proč sem vlastně školu chtěl absolvovat, praxe a praxe. A tady je moje, bez obalu, zklamání. Pokud je kurs určen pokročilým, není možné, aby včelař, který je přihlášen, ukazoval na trubce a s úžasem zvolal: „matka“. Tohle byl pro mne doslova šok. Hledání a rušení nouzových matečnicků, „oh, pardon, to je asi trubčina“. Jo, spleteme se proč ne, ovšem tohle bylo neoddiskutovatelné. Průřez účastníků školy byl opravdu od začátečníka po skutečně pokročilé. Jak ošetřit, aby znalost účastníků byla alespoň rámcově stejná? Samotného mě nenapadá, jak toto zajistit.

Chov matek by se dal také shrnout do kratší části, ovšem pro pokročilé. Nevěnuji se včelařině moc dlouho, prakticky jsem staronový začátečník. Mám daleko víc nastudováno, žel praxe chybí. Láďa řekl jak larví, startér/sádka a šup na včelnici. A larvit a larvit. Tohle bylo fajně...

Tvorba oddělků, praxe, praxe spokojenost, ovšem opět ta nevyrovnanost znalostí.

Musím vyzdvihnout povídání, přednášku p. M. Počucha o producentech medovice. Příjemné na poslech, svižné. A posezení (poležení) u včelnice s povídáním v trávě, sluníčko, idylka... Opravdu jsem byl velice mile překvapen. P. Počuchu, smekám!

Varroóza, volná stavba, poučné zajímavé.

Přiznám se, ne všechny přednášky jsem doposlechl. Raději jsem byl Láďovi k ruce.

Ochutnání kvasu byla mňamka. I když spíše jako medový burčák, tak já sladké rád. Klidně bych pil, snad i hltal tuhleto brzkou tekutou pochoutku.

Kontrola přelarvení ukázala, že většina měla pevnou a citlivou ruku a na miskách se krásně ukazovala vosková stavba budoucích matečnicků, potažmo matiček.

Všechny překvapila mírnost včel, bodavost prakticky žádná. Pár jsme jich dostali, inu, jsou to prostě včely. Ale většina musela přitakat: pokud by takto manipulovali se svými včelstvy, bylo by to na nejedno „oteklé odpoledne“. Většina neodolala a nějaký ten matečník si též od Ládi odnesli.

Shrnuto, jsem rád, že jsem viděl, jak to funguje jinde. Jak se to dělá ve velkém. Že jsem si s Láďou potykal, šáhnul do včel, a viděl celkově pohledem druhého „jak to dělám já“. Méně teorie, více praxe a hlavně, pokud možno, stejná úroveň účastníků škol.

Z. Machart

LŠNV Háje ve Slezsku 23. – 25. 5. 2014

Letos jsem se zúčastnil Letní školy v Háji ve Slezsku. Dovolte mi velmi krátké zhodnocení z mého pohledu:

Pokud se ptáte na to, s jakými představami jsem se na školu hlásil a zda či jak se tyto představy setkaly s realitou, pak mohu odpovědět, že tahle škola naprosto splnila mé očekávání. Jakožto začínající včelař jsem především potřeboval praktickou výuku. To se v překrásném údolí na včelnici noblesního včelaře Vítězslava Žídky v Háji ve Slezsku právě díky panu Žídkovi a také pánům Leopoldovi a Lukášovi Matelovým excelentně podařilo.

No a ještě k tomu bylo počasí ideální, včely nechaly žihadla (až na výjimky) doma a jako přídavek jsme mohli po krátkém výkladu pana Žídky naslouchat jejich zpěvu při cestě za dobrou snůškou. Velmi zajímavé bylo i setkání s panem B. Paverou a jeho „nadupanou“ včelnicí.

Co se týče přednášek všech přednášejících, byly dobře vedené, praktické a srozumitelné. No a k tomu super kolektiv nových přátel včelařů. Celkově jsem velmi spokojen.

Jako další námět bych především uvítal podrobnější kurs na téma včelí nemoci, boj s varroózou. Ten se minulý rok, žel, nekonal pro nedostatek zájmu. Dále pak něco maličko i na téma zemědělských postřiků, o jejich užití a limitech. Toto téma mě osobně zajímá a nic podrobnějšího jsem zatím nenašel. Zajímalo by mne mnoho dalších témat, napadá mě ještě například téma výběru stanoviště, pylodárné a nektarodárné rostliny (a další zdroje) rozčleněné dle výskytu i období.

S pozdravem a velkými díky

MUDr. Zbyněk Černý